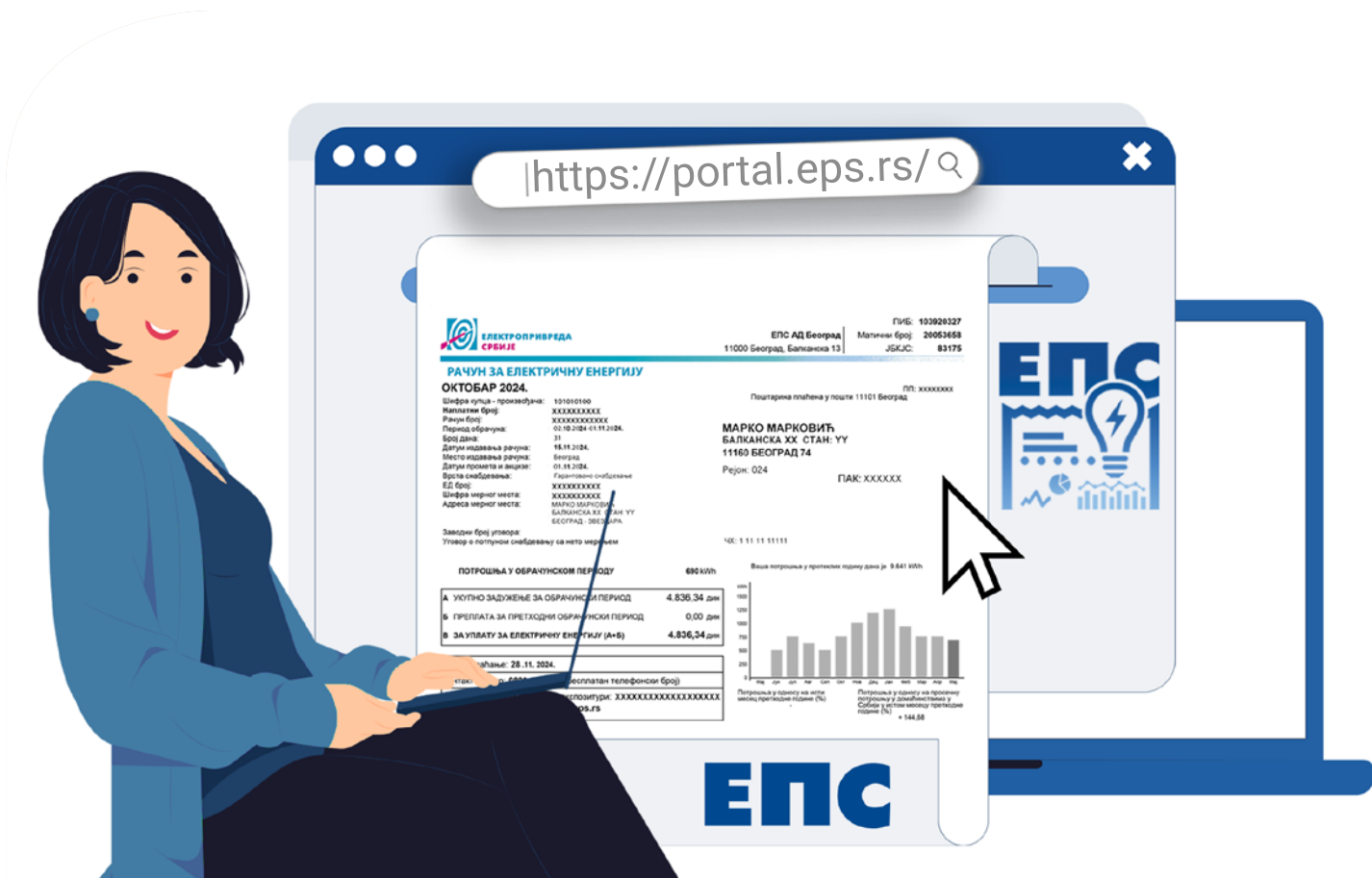

■ Министарка рударства и енергетике и генерални директор ЕПС-а обишли РБ „Колубара“

Захвалност рударима, улагања гарант будућности

изабери
е-рачун

и

плати до
20. у месецу

оствари
попуст од

7%

на рачун за струју

ЕПС - УВИД У РАЧУН

**Плаћајте рачуне путем портала
или мобилном апликацијом**

Download on the
App Store

GET IT ON
Google Play

Садржај

04

из епс групе

Обележен Дан рудара у „ТЕ-КО Костолац“
**У славу рудара
и рударства**

10

актуелно

Трећи БТО систем Поља „Е“
**Кад се кроз песак
угаљ зацрни**

14

У посети Класирници
Суве сепарације
До циља уз ведар дух и слогу

16

Одлазак у пензију
брачног пара Безаревић из „Метала“
Кад љубав и посао иду истим путем

18

Одељење експлоатације дизалица
„Помоћне механизације“
Увек на висини задатка

локални мозаик

19

Шта Лазаревчани читају
на градском базену
Лето и речи

временплев

20

Сто тридесет година рударства
у колубарском басену
Угаљ који повезује генерације

06

Министарка рударства и енергетике и
генерални директор ЕПС-а обишли РБ „Колубара“

Захвалност рударима, улагања гарант будућности

08

Инвестициона оправка „глодара 1“
на „Тамнава-Западном пољу“

На усијаном угљеном копу

12

Студенти машинства из Омана и
Турске на летњој пракси у „Колубари“

Пренос знања и додир култура

импресум

ЕНЕРГИЈА
КОЛУБАРА

ИЗДАВАЧ: ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА СРБИЈЕ АД, Балканска 13, Београд
ЧАСОПИС ИЗЛАЗИ МЕСЕЧНО

ГЕНЕРАЛНИ ДИРЕКТОР: Душан Живковић, ДИРЕКТОР СЕКТОРА ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Тања Крстонијевић,

ШЕФ ОДЕЉЕЊА ЗА ИНФОРМИСАЊЕ РБ КОЛУБАРА И ТЕНТ: Наталија Живковић, ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Ана Павловић,

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: Милош Павловић, УРЕДНИК ФОТОГРАФИЈЕ: Милан Цвијетић,

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Карађорђева 37, 11550 Лазаревац, ТЕЛЕФОНИ: 011 735 5086, 735 5089, Е-МАИЛ: redakcija@rbkolubara.rs, WEB SITE: www.rbkolubara.rs,

НАСЛОВНА СТРАНА: Данило Мијатовић, ЛОГОТИП: Милош Павловић, ШТАМПА: Три „О“ д.о.о. Аранђеловац, ТИРАЖ: 3.500

Први број листа РБ „Колубара“, под називом „КОЛУБАРА“, изашао је из штампе 24. септембра 1960. године. Од 15. новембра 2017. носи назив „ЕПС ЕНЕРГИЈА КОЛУБАРА“

Снабдевање електричном енергијом је стабилно и очекујемо да тако буде и у наредном периоду, упркос веома изазовној ситуацији на Дунаву. „Електропривреда Србије“ предузела је све мере, а грађани и привреда немају разлога за бригу – рекао је Душан Живковић, генерални директор „Електропривреде Србије“, 5. августа у Јутарњем дневнику РТС-а.

Он је објаснио да су сви термокапацитети у погону, осим два блока који су ремонту, а хидроелектране раде у режимима у складу са дотоцима.

– ХЕ „Ђердап 1“ производи 20 одсто своје уобичајене производње са историјски најмањим дотоком од 1.400 кубика, док је „Ђердап 2“ на око 30 одсто. Извесно је да ће се наставити период лошијег дотока, „Електропривреда Србије“ се спремила за овакве ситуације на време, али важно је да разумемо да период слабог снега зими у Алпима доводи до овакве хидрологије током пролећа и лета – објаснио је Живковић.

Снабдевање стабилно, нема разлога за бригу

Први човек ЕПС-а је указао да су благовремено предузете све мере да се одржи континуитет снабдевања електричном енергијом, обезбеђивањем потребних количина енергије

на тржишту, са кључним циљем да задрже акумулације воде и депоније угља на постојећем нивоу како би се осигурало снабдевање из сопствених капацитета.

О увозу електричне енергије Живковић је објаснио да се недостајућа количина енергије своди на оно што хидроелектране не могу да произведу, посебно „Ђердап“, највећи наш ХЕ капацитет, па се на тржишту обезбеђује око десетак процената.

Што се тиче спремности за зиму, Живковић је рекао да су урађене припреме и за летњу, а да се интензивно припрема систем за зимску сезону. Завршени су сви ремонти на угљеним системима, косточачка депонија угља је 100 одсто пуна, а производња у „Колубари“ је на високом нивоу. Он је истакао да су и депоније угља у ТЕНТ-у на чак 70 одсто попуњености и да ће се у наредном периоду допуњавати и резерве мазута како би све било потпуно спремно за зимску сезону.

Р. Е.

■ Обележен Дан рудара у „ТЕ-КО Костолац“

У славу рудара и рударства

Плагањем венаца на Спомен-обележју рудару у Старом Костоцу, где је давне 1870. године и започело ископавање угља, обележен је Дан рудара у Огранку „ТЕ-КО Костолац“. У част генерација које су радиле у некадашњим подземним и садашњим површинским коповима венце су положили Милан Новаковић, посебни саветник министарке рударства и енергетике Дубравке Ћедовић Хандановић, Милан Лаковић, извршни директор за финансије, Александар Јаковљевић, извршни директор за инвестиције, Момчило Милић, директор за производњу угља, и Жељко Илић, директор за производњу енергије, у Огранку „ТЕ-КО Костолац“, представници косточачког синдиката, градоначелник Пожаревца и представници Градске општине Костолац.

Милан Новаковић, посебни саветник министарке рударства

и енергетике, истакао је да су рудари, захваљујући свом знању, одговорности и професионализму, један од најважнијих ослонаца српске привреде и енергетске стабилности.

– ЕПС-ови рудари, у условима нових изазова на регионалном енергетском тржишту, још једном су потврдили да су стуб

енергетске сигурности Србије. Костолачке термоелектране веома су значајне за електроенергетски систем у условима повећане потрошње струје, ниског водостаја Дунава и смањене производње у хидроелектранама. Посебно је важно што су рудари Површинског копа „Дрмно“, након прошлогодишње рекордне

производње, и ове године премашили планиране количине ископаног угља, док залихе угља на депонијама настављају да расту. То је важна гаранција сигурног рада термоелектрана током предстојеће зиме – рекао је Новаковић.

Директор Површинског копа „Дрмно“ Срђан Милошевић подсетио је да Дан рудара обележавамо у знак сећања на једну дугу традицију и континуитет рударења на овим просторима.

– Рударство као привредна грана увек је позитивни индикатор развоја области рударења, носилац капиталних инвестиција, високих технологија, социјално економских стандарда и самим тим је један од темеља стабилности државе, а у нашем случају и један од важних чинилаца стабилног енергетског система ЕПС-а – рекао је Милошевић.

Р. Е.

Већа снага и поузданост

Припремне активности за радове на ревитализацији „Власинских хидроелектрана“ су у складу са договореном динамиком, чиме су створени предуслови да на јесен започнемо и физичке радове на терену, најпре на улазној грађевини, поручио је Душан Живковић, генерални директор „Електропривреде Србије“.

– „Власинске ХЕ“ дуже од седам деценија значајан су извор вршне енергије за електроенергетски систем наше земље. Обновом опреме и применом савремених технолошких решења биће обезбеђен стабилнији рад система и већа расположивост агрегата у наредних бар 30 година. Очекујем максималну посвећеност свих партнера у овом веома сложеном и значајном енергетском пројекту како би се реализовао динамички план и избегли

било какви додатни трошкови – рекао је Живковић 22. јула на састанку са извођачима и главним подизвођачима радова у Сурдулици.

Обнова предвиђа реконструкцију и модернизацију свих агрегата, помоћних система и хидромашинске опреме.

Живковић је нагласио да се само кроз континуирана улагања унапређује поузданост електроенергетског система.

– Захваљујући већ завршеним ревитализацијама реверзибилне хидроелектране „Бајина Башта“, као и ХЕ „Ћердап 1“ и „Зворник“, хидросектор ЕПС-а данас је

снажнији за 172 MW. То је резултат дугорочног и одговорног инвестиционог циклуса који ћемо наставити и у наредном периоду, јер су модерни и поуздани производни капацитети кључ енергетске стабилности Србије – рекао је генерални директор ЕПС.

Састанку и обиласку „Власинских ХЕ“ присуствовали су и представници Европске банке за обнову и развој (ЕБРД) и Делегације Европске уније у Србији.

Укупна вредност пројекта износи 109,7 милиона евра, а финансирање се реализује кроз кредит ЕБРД у износу од 67 милиона евра, Европска унија је обезбедила бесповратна средства у износу од 15,43 милиона евра преко Инвестиционог оквира за Западни Балкан (WBIF), док преостала средства од 27,26 милиона евра обезбеђује ЕПС.

Р. Е.

■ Железнички транспорт ТЕНТ-а

Безбедан и поуздан пуних 57 година

Железнички транспорт ТЕНТ-а и „Електропривреде Србије“ 30. августа обележава 57 година рада. На тај дан 1969. године, прва испорука угља са површинских копова РБ „Колубара“ пристигла је пругом до ТЕ „Обреновац“. На челу композиције била је парна локомотива под серијским бројем 33, којом су управљали радници „позајмљени“ из „Југословенских железница“. У вагонима налазило се главно погонско гориво за тада једини блок ТЕНТ А, који ће 7. марта 1970. произвести и испоручити прве киловат-часове електричне енергије за домаћи електроенергетски систем.

На обалама Саве касније су ницали нови производни капацитети – ТЕНТ А у Обреновцу и ТЕНТ Б у Ушћу. Грађевински материјал, делови и опрема за њихову изградњу и покретање, углавном су допремљени индустријском железницом.

Од „пионирских“ почетака до данас, током 57 година рада, Железнички транспорт је једном од најоптерећенијих пруга у Европи превезао више од милијарду тона угља, као и на милионе тона другог терета.

ЖТ ТЕНТ је данас ефикасан, безбедан и поуздан систем, који располаже са око 100 километара пружних колосека, шест утоварно-истоварних станица и 543 железничка

возила – 33 локомотиве и 510 вагона. Упутњују их неопходна саобраћајна сигнализација и грађевинска механизација. Да на индустријској железници ТЕНТ-а све „клапа“, по 24 часа дневно, свих 365 дана годишње, стара се око 600 запослених, који су распоређени у три службе: Служби вуче, Саобраћајној служби и Служби одржавања.

Кад је реч о актуелном тренутку, ЖТ функционише

према „реду вожње“, с тим што су послови и планови прилагођени летњем режиму саобраћаја. Захваљујући благовременом планирању, доброј организацији и великом ангажовању запослених и извођача радова, предвиђени радови, пре свега ремонтни, завршени су квалитетно и у планираним роковима. То се првенствено односи на машинску регулацију колосека, такозвано решетање, које су у мају и јуну, заједнички реализовале екипе радника из ЖТ-а и извођачке фирме ЗГОП Нови Сад. Третманом „решетања“ обухваћени су колосек 3 станице Ворбис и деоница пруге Стублине–Ворбис. Замена шина обављена је у станици Обреновац, као и на деоници пруге Обреновац–Стублине. У станицама Тамнава и Ворбис саниран је по један колосек и замењене су укупно четири скретнице. Завршно је и лежиште моста на прузи Бргуле–Вреоци.

Р. Е.

Захвалност рударима, улагања гарант будућности

Министарка рударства и енергетике Дубравка Ћедовић Хандановић и генерални директор „Електропривреде Србије“ Душан Живковић честитали су 6. август, Дан рудара, свим запосленима у рударском сектору и захвалили им на доприносу за сигурност нашег електроенергетског система.

Током разговора са запосленима у Рударском басену „Колубара“ министарка Ћедовић Хандановић је истакла да у тренутку када се регион суочава са још једном енергетском кризом, рудари ЕПС-а још једном потврђују да су кључни стуб енергетске стабилности и да улагања у нову рударску опрему додатно јачају поузданост електроенергетског система.

– У „Колубари“ ради око 10.000 људи који обављају веома важан и одговоран посао.

Политика коју води председник Александар Вучић и ова Влада да не затварамо руднике, површинске копове и термоелектране, показала се као исправна. Данас поново имамо регионалну енергетску кризу и сваког дана се потврђује колико је важно да се ослањамо на сопствене капацитете. Управо због тога, овде у „Колубари“ при крају је највећа монтажа рударске опреме у историји басена, која у годинама пред нама треба да обезбеди потребне количине угља. Један одлагач већ ради на најмлађем копу „Радљево“. Њему ће се до краја августа придружити багер, који смо данас обишли и који је на путу за коп. „Радљево“ ће обезбеђивати између 250.000 и 300.000 тона угља месечно, односно око седам милиона тона годишње. То су значајне количине за наш енергетски сектор и производњу електричне енергије – рекла је Дубравка Ћедовић Хандановић.

Министарка је истакла да је стабилна производња угља у ЕПС-у, а посебно у „Колубари“, те да је у последња три месеца производња премашила и план и прошлогодишњи ниво. Она је нагласила да се данас производи око 100.000 тона угља дневно у „Колубари“ и Костолцу, те да тај тренд мора да се настави до краја године како би се надокнадио мањак са почетка године, који је био последица неповољних временских услова. Министарка Ћедовић Хандановић је указала на то да је у последњих четири до пет година ЕПС уложио рекордних 450 милиона евра из сопствених средстава у нову рударску механизацију.

– Таква улагања у континуитету никада раније нису забележена. Набављена су четири нова багерска система, а последњи багер пре овога пуштен је у рад пре десет година у „Колубари“. Улагања ће бити и додатна

мотивација за све људе запослене у рударској производњи јер виде да држава наставља да улаже и да постоји перспектива. Наставићемо да радимо и на новом запошљавању, пре свега младих инжењерских и техничких кадрова.

То су добре вести, пре свега за рударе, за све који овде раде и за све који живе у овом крају. Држава ће наставити да ради на побољшању услова рада, а сведоци смо да су у ЕПС и рударском сектору плате повећане у континуитету претходне четири године, а последње повећање износило је десет одсто – рекла је министарка.

Душан Живковић, генерални директор ЕПС-а, истакао је да је рударски посао важан сваког дана у години, не само 6. августа.

– И данас рудари ЕПС-а, као и сваког од 365 дана у години, у свим временским условима, посвећено и предано раде како би било довољно електричне енергије за грађане и привреду Србије. Управо на њихов дан, овде поред нове опреме желим да поручим радницима у рударском сектору ЕПС-а да не треба да брину за будућност своје професије. Наше инвестиције у нову опрему и нове системе то показују. Монтажа свих нових багера и одлагача је у финишу, а неки од њих већ у овој години даће свој допринос у производњи – рекао је Живковић.

Он је нагласио и да ће се у годинама пред нама наставити са унапређењем како опреме тако и услова за рад јер на то обавезује наслеђе генерација које су створиле овај систем.

– Само уз искуство и знање које имамо, уз улагања и максималну посвећеност свих, можемо да унапредимо производњу, а самим тим и положај сваког од нас. Тренутак у којем живимо веома је изазован и захтева храбре и мудре одлуке, тимски рад и одговорност према друштву и држави који од ЕПС-а очекују да буде ослонац енергетске безбедности. То је било, јесте и биће наш циљ – рекао је Живковић.

Р. Е.

Поштоване колегинице и колеге, драги рудари,
Честитам вам 6. август, Дан рудара!

Рударски посао је тежак, одговоран и захтеван, али истовремено један од темеља сигурног и стабилног снабдевања електричном енергијом. Ваш труд, знање, искуство и посвећеност сваког дана дају важан допринос раду нашег електроенергетског система и сигурности грађана и привреде Србије.

Посебно желим да вам се захвалим јер радом у тешким условима, као што су актуелни на врућинама и тропским температурама, показујете колико су одговорност, солидарност и заједништво важни за успех „Електропривреде Србије“.

Поносни смо на генерације рудара које су градиле и развијале ЕПС. На нама је да њихово искуство чувамо и да заједно улажући у нову опрему и нове рударске системе и копове градимо рударски сектор спреман за будућност.

**Желим вам добро здравље и много успеха.
Срећно!**

Душан Живковић,
генерални директор ЕПС АД

ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА
СРБИЈЕ

На усијаном угљеном копу

Ремонтне активности пребациваће се са једног система на други, док све машине не буду сређене за поуздан рад током зимског периода

Док се тешко преживљавају августовске тропске врућине и док је водостај Дунава на историјском минимуму и хидроелектране на Ђердапу раде са четвртином капацитета, производња колубарског лигнита на површинском копу „Тамнава-Западно поље“ тече несметано, а одвијају се и планирани ремонти.

На Трећој угљеној линији, током највруелије недеље августа са 38 степени Целзијуса у току су ударни послови инвестиционе оправке на роторном багеру „глодар 1“ у трајању од 38 дана. Багер SchRs 630 већ 31 годину откопава западнотамнавски лигнит и једна је од узданица стабилне производње. Како објашњава руководица овог копа Бојан Милосављевић, главни посао овогодишњег ремонта је да се уради нова подливка на кружној стази.

– То је једна прилично захтевна операција која подразумева задизање горње градње багера, скидање стаза, разбијање старе подливке и утискивање нове. Запослени из „Метала“ са нашим радницима посвећено и квалитетно раде сваки дан упркос великим врућинама. Одмах након „јединице“ у ремонт улази „глодар 5“, после њега „глодар 3“, па „глодар 2000“. Ремонтне активности пребациваће се са једног система на други, док све машине не буду сређене за поуздан рад током зимског периода – навео је Милосављевић, објашњавајући да се недостатак рада овог багера на Трећој угљеној линији није осетио у билансима, пошто су се остали угљени багери позиционирали тако да својим радом надокнаде његову производњу.

■ Прашњава позорница ремонта

Док смо се теренским возилом спуштали до „глодара 1“ утабаним, вијугавим и прашњавим коповским путевима, са собом смо носили и огроман облак прашине која се ковитлала и немилосрдно покривала све у нашем видокругу. Сунце које бљешти, сув ужан ваздух који титра пред очима, као и успутни коров и багремови посивели од коповске прашине, симболи су летње жеге у руднику.

Како се отварао и најтоплији део дана, радници су око багера хватали хладовину и склањали се у бункере да завршавају послове који су их ту чекали. Милан Радичевић, машински пословођа Треће и Четврте угљене линије, потврђује да ово јесу

Милан Радичевић и Бојан Анђић

екстремни услови за рад, али да се уз добру организацију и велико залагање запослених послови један по један завршавају.

– Много је тешко по врућини ишта радити. Замало се нисам срушио кад сам дошао из климатизоване канцеларије на врућину. Боримо се некако, избегавамо да радимо кад је најгоре, склањамо се, правимо веће паузе. Радимо највише ујутру док је хладовина, шта не стигнемо, радимо увече. Битно је да има хладне воде, то нам је спас, и ово мало хлада испод багера. Све планиране послове успевамо да завршимо „на мишиће“ – истакао је Радичевић.

У тренутку наше посете, 22. дана инвестиционе оправке, највећи део посла овогодишњег ремонта је био урађен – извађена је стара подливка, враћена је стаза, а наредних дана у плану је било да се уграђује нова подливка.

– У суштини ово је класична инвестициона оправка, нешто већег обима. Највећи посао

на „глодару 1“ је замена одливене масе испод стазе куглбана, на доњој стази. То захтева највише пажње јер мора све да буде скроз стерилно. Старе стазе су од рада биле много масне и прљаве. Велики посао је било чишћење и дезинфиковање. Стаза је цела извађена и послата у хале „Метала“ на пескирање – рекао је Радичевић.

Он наводи да се на овој машини доста радило и на транспорту багера – замењено је 11 колица и постављено 37 нових папуча. Намонтиран је редуктор кружног кретања траке два и на радном месту урађена је замена пет ушки и пет прагова, као и замена оба редуктора копања и редуктора дизања стреле радног моста.

Како кажу они који га најбоље познају, „глодар 1“ стабилно и без иједне замерке ради од септембра прошле године када је враћен на Трећу угљену линију, а нови јарам који су искусни металци направили и заменили током шестомесечне санације је веома квалитетно урађен.

„Металов“ Погон за ремонт задужен је за инвестициону оправку „јединице“, а

руководиоца радилишта Бојана Анђића срели смо испод ове рударске справе.

– За нас су ови радови познати и рутински, ево 20 година сам у овом послу. Временски услови јесу тешки, али још је сад сезона годишњих одмора па и то утиче. Ипак, направи се добра атмосфера и све је брже и лакше. Имамо одличну сарадњу са људима са система. Кад овако упече, ради се само оно што може у хладовини испод багера да се уради. На отвореном сунцу је тешко, али још је теже радницима који раде у бункеру са брениером где је температура још виша. Ем греје сунце, ем отворени пламен. У екстремним условима обустављамо и настављамо следећег дана – навео је Анђић. – Ноћас почињемо заваривање центраца, 24 елемента која држе доњу стазу лежаја. Кад са тим завршимо почињемо са убацивањем подливке и тад ће нам ове високе температуре баш ићи у корист јер је то је одређени двокомпонентни лепак који се меша са песком, па ће на врућини брзо да очврсне.

М. Павловић

Сачувати раднике

Површински коп је место где се послови обављају на отвореном и у оваквим екстремним летњим условима рада када су високе температуре, посебна пажња се посвећује организацији посла.

– Трудимо се да планиране послове обављамо у јутарњим часовима када су услови за рад мало бољи. Међутим, хитне интервенције не можемо унапред да планирамо нити да одложимо због обезбеђивања континуираног и стабилног процеса производње. Тако да су људи који раде у најтоплијим деловима дана под високим температурама снабдевени хладном водом за пиће и на терен излазе у климатизованим возилима. И сви објекти у копу у којима људи бораве и раде су климатизовани и посебно водимо рачуна о томе да клима-уређаји стабилно раде. Запослени који су непосредни надзор воде рачуна о томе да се праве чешће паузе, што се посебно односи на раднике из радионица и из Припремних радова. То су људи који су најизложенији, па водимо рачуна и да се смењују на терену – навео је Милосављевић.

Кад се кроз песак угаљ зацрни

Овог лета радници су се борили као лавови, отварајући простор за рад „глодара 7“. На копу се зна: на песку, без јаловине – багер ни мацац

Понекад вас просто послужи срећа. Како другачије објаснити то да усред тропског таласа одете на Трећи БТО систем Поља „Е“ и тамо будете дочекани како се само пожелети може, уз осмех, домаћинску кафу, освежење и још и извињење – да би било много угодније да је ту и море, пошто већ сунца и песка има на претек.

Али лепа атмосфера и пошалице нису нас омели да приметимо најважније – то да се ова екипа и те како наредила овог лета, о чему сведочи отворени блок угља који је „глодар 6“ припремио за колегиницу „седмицу“ током њеног ремонта. Осећа се у ваздуху да су поносни на остварено, не морају да кажу.

■ Због тога смо овде

– Тежили смо да очистимо угаљ, што би се рекло у нашем рударском жаргону, „на црно“. Зато је наш рад евидентан, лако га је

видети. И даље смо на истом задатку, а то је да се кроз ове пескове зацрни што више. То је оно због чега смо овде и што је наша улога. Није било лако, првенствено због временских услова који су такви какви јесу. Али чували смо и себе и машине колико смо били у могућности, некако смо издржали, уз повећану опрезност и будност – нагласио је Срђан Пантелић, шеф Трећег БТО система.

■ Срђан Пантелић

Откопани материјал одлаже се на Седми систем, уз сарадњу и усклађивање капацитета. До скоро су имали три, а сада раде са два трачна транспортера. Пратећи залегање угља имали су током године доста реконструкција система – померања трака, спуштања, додавања нових транспортера, све са циљем да што боље „очисте“ угаљ.

– Багер је стар и захтева додатно одржавање и чешћу замену дотрајалих делова. Ипак, уз велико залагање електро и машинске службе, радимо без већих застоја. Неке технолошки неопходне паузе смо користили да отклањамо ситније проблеме који су се јављали – каже Пантелић и додаје да „глодар 6“ током августа ради са прилично добрим материјалом, сувим песком који је погодан за копање и све врсте радова на одлагалишту.

Сазнали смо и да копање тог материјала носи са собом специфичну ситуацију.

– На страну то што је абразиван, па машинска служба често мења зубе кашика багера, он представља, веровали или не, отежавајућу околност рударској служби – рекао је наш саговорник. – Песак много „лепше“ иде у тракама, боље се и пакује, да тако кажемо, не просипа се, остварујемо много већи капацитет, али нам је зато изузетно отежано „шверање“ багера. Наиме, без роднице машина не може да се помери или окрене, тако да нам увек долазе три или четири камиона са земљом коју бацимо под гусенице, наиђемо и тако „ушверамо“. Зато

Драган Гаврић

Дарко Видаковић

Александар Лазаревић

за свако кретање „глодара б“ обезбеђујемо родницу и цистерну са водом да би избегли пуцање папуча или неки озбиљнији проблем.

Свако зна свој посао

Овога пута и наш дугогодишњи познаник Мирослав Илић, машински пословођа Трећег БТО система, имао је времена за нас. Уз обавезан осмех и на основу свог 38 година дугог радног искуства, рекао нам је да је подношење врућине и хладноће овде ствар навике.

Током деценија прошао је рад на тракама и „одлагачу 5“, који је припадао овом систему, био бравар на „глодару“, надзорник и, за то време, променио око 90 шефова система. Укратко – он овде познаје сваки шраф.

– Изборили смо се као лавови за добре резултате овог лета. Машинска служба је дала све од себе када је реч о одржавању и багера и трака. Што се тиче људства, немамо никаквих проблема, радимо свој посао и задовољни смо. Сарадња између служби је добра. А са песком – морамо да се боримо. Највише страдају зуби на кашикама, па када се превише поједу, изменимо и кашике. Свако зна свој посао, а циљ је јасан – да откријемо угаљ за „седмицу“ – јасан је Илић.

Неко ко је такође прошао све степенике свог заната је Дарко Видаковић, електропословођа. Он сматра да би сваки електричар требало да прође тај пут, јер се

само на тај начин стичу искуства која не могу да се науче на брзину.

– За девет година колико сам овде, багер је прошао сито и решето. Ми електричари се трудимо да све функционише, имамо потешкоћа са набавком делова, али решавамо их. Ипак, надамо се ревитализацији – истиче Видаковић.

За разлику од њега, млади Александар Лазаревић, електроинжењер у оперативи, на Трећем систему је тек од почетка јуна. Утисак му је, за сада, да је колегијалност изузетна и да има од кога да „допече“ занат. Нагласио је да се, и поред тога што је времешан, багер добро држи.

Срце багера су људи

У кабини Драгана Гаврића, багеристе, мало смо предахнули и наравно да нас је домаћин ове куће дочекао како само коповци

Мирослав и Кристијан Илић

знају, комплетном понудом слатког, сланог и хладног освежења.

– На багеру сам 15, од укупно 35 година стажа, време ми је пролетело. Кад само помислим да сам у овој А смени пре осам година био најмлађи на багеру, а сада сам најстарији. Није то неки временски период, али многи су отишли у пензију, променили радна места. За ових мојих деценију и по „шестица“ је прошла много тога. Не зна се број њених транспорта, копала је где је био камен, дрвеће, чистила део након селидбе „Помоћне“, „Нове монтаже“, копали смо и барошевачко гробље. Где год је било потребе, „шестица“ је прошла, нису је штедели – каже Гаврић уз размишљање да је, можда, и то разлог што је овде прекаљени кадар редовно напредовао. Јер, зна се да је деценијама уназад „шестица“ била расадник кадрова за надзорно-техничко особље.

Гаврић напомиње да овај багер не живи од старе славе, већ и даље наставља са dobrim резултатима. Довољно је погледати колико је откопао у протеклих шест месеци. Тадашња и данашња географија терена не може се упоредити. А још се лепо држи, на шта су поносни људи који на њему раде и који су његово „срце“ и осећају сваки квар.

– Занимљиво је бити багериста, увек неки нови изазови, нова дешавања. Нема монотоније, овде се увек све мења – копање касета, спуштање великог и малог транспорта, блок – занимљиво је и још увек ме држи. Јесте напорно када дођеш у трећу смену, или снег пада, не знаш одакле да кренеш, али све се то изгура. По магли је можда и најтеже копати, али у суштини, то нас није нешто много пратило. Нервирања има, али зна се шта је најбитније, да смо сви живи и здрави када завршимо смену и да багер на папучама стоји. То су приоритети, иако се, наравно, увек трудимо да остваримо што веће билансе – закључио је Гаврић.

Д. Марковић

Отац и син

На копу није ретко да заједно раде отац и син, тако да ни „шестица“ у том смислу није изузетак. Ту смо упознали Кристијана Илића, електричара, и Мирослава Илића, машинског пословођу, који нам је поверио да је веома задовољан радом свог сина. Кристијан подједнако добро „слуша“ и своју електро и татину машинску службу.

Пренос знања и додири култура

Циљ нам је да боље разумемо како велики системи раде у реалним радним условима. Непосредно учење у „Металу“ је непроцењиво – сагласни су будући инжењери

унапређивања стручних компетенција и сусрета са комплексним машинским системом изнутра воде их ментори Катарина Самарџија Грчић и Владимир Јаковљевић, машински инжењери Погона за ремонт.

■ Незамањива искуства

Стандардни инжењерски простор у Техничкој припреми Погона за ремонт формирао је један од првих утисака будућих инжењера. Регистратори са техничком документацијом, мини-тимови који припремају инвестиционе оправке багера, висока упућеност једних на друге и колегијалност. На средини радне просторије велики сто. У паузама време за кафу и разговор. Угодну радну атмосферу оплемењују фотографије и друге ситнице. У таквом окружењу Ахмет и Саид упознавали су се са редовним канцеларијским пословима машинског инжењера. Са домаћинима су након општег увода у функционисање комплетног погона одлазили у хале.

– Теорија подразумева памћење. Међутим, ако само меморишете, брзо заборављате. Комбиновањем наученог дела са учешћем у радионици боље се разуме и теже заборавља. На факултету учимо како машине раде, али у „Колубари“ на лицу места видимо како се израђују делови и ремонтују

велике машине. То је оно највредније – наглашава Саид, студент Универзитета у Мускату.

Окружени редуктором, газиштем и другим деловима рударских машина, уз брушење, сечење, звук заваривања и карактеристичан мирис машинских радионица, брзо су се поред врских мајстора прилагодили радној средини.

Иако су се информисали и припремили за долазак, нису очекивали да „Метал“ ради

И овог лета иностраним студентима техничких наука пружа се прилика да у Рударском басену „Колубара“, једном од стубова електроенергетског система Србије, уче од најбољих. У сарадњи са српским огранком организације IAESTE, која реализује међународну размену, Саид Мохамед Рашид ал Шабиби и Ахмет Муцутеба Озташ, студенти машинства из Омана и Турске, у „Металу“ директно, посматрајући рад искусних професионалаца, могу да виде како се одржава рударска механизација и друге делатности металског комплекса. Мотивисала их је жеља да академска знања испитају и потврде у стварном радном окружењу, али и потреба да доживе и осете другачије културно окружење. Кроз недеље

Препоруке

Студенти су били смештени у Дому ученика средњих школа „Патријарх Павле“ у Београду. У Вреоце су долазили и до пет пута недељно. Амбициозни и радознали, слободно време користили су за обилазак престонице и околине. Препознали су неке речи у српском језику и научили нове, углавном поздраве. Иако је у Саидовом окружењу било људи који нису благонаклоно гледали на Србију као избор, дошао је лично да провери. – Овде су људи пријатни. Лепо ми је – сажима Саид неформалне утиске. И Ахметова искуства су афирмативна. Обојица ће колегама препоручити „Колубару“, а пријатељима Београд и Србију.

■ Са колегама у Техничкој припреми

Саид, Катарина и Ахмет

толико различитих и обимних послова. Кажу да се види колико је „Колубара“ специфична компанија с дугом традицијом. Запослене доживљавају као искусне и предусретљиве људе.

– Иако нас теорија одводи далеко, без праксе се не може. Такође, не смеју се занемарити комуникацијске вештине. Мислим да је 80 одсто посла, заправо, комуникација са људима – подвлачи млади Турчин.

Лето у „Колубари“ помогло им је да оснаже аналитичко размишљање, способност решавања проблема и техничко разумевање. Осим развоја вештина у инжењерским софтверима, унапредили су и свој стручни енглески језик. Инострано искуство виде као значајан биографски податак.

– И себе сам изненадио. Раније нисам био толико друштвен. Живим и студирам у Кајзерију, свом родном граду где ми је све познато. Међутим, овде се много више ослањам на сопствене снаге, нема оне мреже подршке као код куће. Склопио сам нова познанства са студентима из целог света. Ово је прилика за развој карактера – примећује Ахмет и закључује да боравак у новој средини мења младог човека и професионално и приватно.

Енергија младих

Уз разрађивање плана и програма, замисао Катарине Самарције Грчић, која у

Погону за ремонт обавља послове водећег технолога машинских радова, била је да студенте проведу кроз различите радионице у „Металу“ како би видели најзаступљеније послове, а потом и да све то уживо потврде на терену.

– За мене је ово велики изазов. Примарно је да студентима, који по природи ствари не могу много да знају о практичном раду, приближимо посао да би истински схватили како све функционише. Надам се да смо успели, јер се и по њиховим питањима и реакцијама види да им је јасније, као и да ће им све што су у „Колубари“ научили помоћи у даљем школовању и раду. Такође, важно је и да се компанија представи на добар начин – осврће се Катарина Самарција Грчић на своје прво менторско искуство.

Инжењери су будуће колеге упознали са најважнијим машинама и процесима, конкретним радом у радионици, али и тиме како се на терену ради ремонт машина.

Приближили су им широк обухват задатака попут припреме материјала, регенерације редуктора и друге послове без чијих извршења површински копови не би могли да раде. Истовремено су их радници „Метала“ добро прихватили.

– Важно је и ради нас самих да долазе, јер млади увек донесу нешто ново. Можда смо се и ми који смо дуго у послу, на неки начин, сувише навикли. Њихова енергија подигне, размрда и другачије осветли рутину. Занимљиви су и ти сусрети с удаљеним културама. Научите нешто ново, па и своју посматрате помало другачије и запитате се над неким стварима – додаје Катарина Самарција Грчић.

Пракса страних студената реализује се са Националним одбором за међународну размену студената за стручну праксу факултета природних и техничких наука – IAESTE (The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience) Serbia на основу уговора о сарадњи са „Електропривредом Србије“. У складу са друштвеном одговорношћу, а на обострану корист високог школства и привреде, у „Колубару“ су последњих 15 година долазили студенти из Немачке, Шпаније, Пољске, Кине, Судана, Бразила, Туниса и других земаља. И ове године се потврдило колико је важно да се разумљив раскорак између студија и радног места ублажи.

– Наш циљ је организовање боравака и пласмана иностраних студената на стручној пракси у Србији, што ствара предуслове и могућност да и наши студенти, на основу реципрочне размене, одлазе у иностранство на организовану стручну праксу. Добар пријем странаца код нас помаже да осигурамо бољи третман наших студената у другим државама – појаснио је Драган Вукићевић, директор огранка IAESTE Serbia, уз захвалност на досадашњој помоћи.

М. Караџић

Саид и Ахмет на Пољу „Е“

Без речи

Рударске системе и технологију откопавања лигнита у „Колубари“ упознали су преко Поља „Е“, копа на којем је у време њиховог доласка рађена инвестициона оправка „глодара 3“. Импресионирали су их стручност и предусретљивост радника.

– Никада раније нисам видео тако велики коп. Све је огромно. Сусрет с Пољем „Е“ оставио ме је без речи, заиста – јасан је Озташ.

До циља уз ведар дух и слогу

У овом погону не сме да буде застоја. За млађе колеге само речи хвале, доказали су се као вредни момци који тежину посла носе са лакоћом

Класирница погона Сува сепарација једна је од најзахтевнијих позиција у „Преради“ јер је то место са кога запослени свакодневно обезбеђују прецизно разврставање и стабилан транспорт угља намењеног термоелектранама, Топлани и широкој потрошњи.

Зато смо током најтоплијих августовских дана одлучили да забележимо како функционише један радни дан смене А. Наш домаћин био је Александар Попадић, пословодња Класирнице, који нас је одмах на улазу у објект упозорио да се због свеприсутне угљене прашине крећемо више него опрезно.

■ Непрекидни пут угља

Разговор у погону био је немогућ и Попадић нас је повео у посебну просторију за запослене у којој су нас, уз срдачан

осмех и хумор, дочекали Саша Алексић, главни пословодња Прве и Друге фазе, Бојан Милановић, Иван Митровић и Дејан Стојановић, руковођа трачних транспортера, као и Горан Вулићевић, руковођац утовара. Смену чини и Ненад Клипић, руковођац транспортера на нула коти, који је у време наше посете био на годишњем одмору.

Главном пословодњи није било тешко да још једном детаљно објасни комплексни пут угља који пролази кроз њихове руке.

– Ровни угаљ са површинског копа Поље „Е“ стиже преко трачног транспортера у погон Прве и Друге фазе Суве сепарације. Зависно од технолошких потреба, упућује се на утовар у вагоне за Мокру сепарацију или директно у бункер. Из бункера се извлачи помоћу изгртача, а затим се класира према крупноћи и шаље за Термоелектрану „Никола Тесла“, Топлану, широку потрошњу, као и за Термоелектрану „Колубара“ у Великим Црљенима. Погон је технолошки конципиран тако да може да подмирује више потрошача појединачно – истакао је Алексић.

Сазнали смо и да из погона за допрему угља на Класирницу стиже угаљ гранулације -120 +0 милиметара, од кога се на решетима добијају фракције угља -120+30 милиметара који иде на утовар за коцку и широку потрошњу, док угаљ гранулације -30+0 mm путује за ТЕНТ, ТЕ „Колубара“ и Топлану.

Погон прима и просев са Мокре сепарације који се преко трака прецизно усмерава ка коначном одредишту, утовару за ТЕНТ.

■ Тридесет девет година у истом погону

Ипак, прича о Класирници је пре свега прича о људима и њиховој посвећености послу. Стекли смо утисак да слога и ведар дух чине да атмосфера у погону буде много светлија него што то на први поглед изгледа.

Саша Алексић иза себе има 39 година радног стажа, са бенефицијама. Скоро четири деценије ради у све три смене, непрекидно путујући на посао из Ваљева. Занимљиво је да је током читаве каријере на боловању био свега 15 дана, и то због короне.

На његову причу надовезује се Александар Попадић несвакидашњим детаљем.

– Саша и ја почели смо да радимо у погону истог дана, 1993. године. А да ствар буде још занимљивија, и мој син Филип рођен је баш тог истог дана – каже Попадић и додаје да је и он током свих тих година користио само два месеца боловања због повреде на раду.

– У погону не сме да буде застоја. Сви радимо све, не гледамо чији је који задатак, већ помажемо једни другима. Ми смо старија генерација и остало нам је још две године до пензије. Зато је потребно да дођу млађи

Д. Стојановић, Б. Милановић, Г. Вулићевић, И. Митровић и А. Попадић

Саша Алексић

радници, да нас одмене и попуне места оних који одлазе у пензију – истиче Александар.

Млађи тежину посла носе са лакоћом

За своје млађе колеге имају само речи хвале. Кажу да су се доказали као вредни момци који тежину посла носе са лакоћом.

Бојан Милановић, руковалац трачних транспортера, у погону је девет година. Његово радно место једно је од најодговорнијих, јер код њега прво стиже угаљ.

– Мој задатак је покретање трака, безбедан транспорт, контрола квалитета и непрестано чишћење. Све време сам у прабини, буци и смањеној видљивости. Морам стално да пазим да са угљем не стигну страни предмети или метални отпад, који би могли довести до хаварије. Не зна се кад је теже – да ли лети кад је велика врућина и прашина или зими кад све заледи па морамо да разбијамо лед струшкама – набраја Милановић.

Дејан Стојановић, руковалац транспортне траке, иза себе има 37 година стажа, које је провео у погонима допреме угља и Класирнице.

– Бринем о одржавању дробилица и трачног транспортера 330. Непрестано контролишем рад система који меље угаљ, водим рачуна о томе да се материјал не просипа, као и да ротирајући делови буду увек спремни и да беспрекорно функционишу у погону – нагласио је Стојановић.

Уз свој посао у „Преради“ Дејан је и страствени чувар културне баштине – активно учествује у раду Управног одбора традиционалне групе „Свитање“ из Барошевца, коју је основао заједно са

двојцом колега из „Колубаре“ са циљем да допринесу очувању српске народне музике, игара и обичаја.

И руковалац утовара Горан Вулићевић има 39 година стажа, свега два месеца мање од Саше и Александра.

– Радим на утоварном месту број 4 где се товари коцка и угаљ за ТЕ „Колубара“ и широку потрошњу. Свако одсуство пажње може да доведе до просипања и застоја – кратак је Вулићевић, додајући да овде колеге функционишу као један слојан и јак тим.

Шурбек из Класирнице

Колеге са посебним поносом истичу тридесетједногодишњег Ивана Митровића, руковаоца трачних транспортера, који на првом спрату Класирнице одговорно обавља тежак рударски посао, док ван зидова овог објекта иза себе има врхунску спортску каријеру и запажену популарност на музичкој сцени.

– Мој свакодневни задатак овде је пребацивање клапни и прецизно усмеравање транспортних трака 310 а.б, као и траке 311, које угаљ шаљу даље ка Топлани или на утовар за коцку – објашњава Иван, који је прве радне кораке направио у Термоелектрани „Никола Тесла“, где је радио

две године, да би потом прешао овде, где је скоро четири године.

Овај скроман и вредан младић већ дуго привлачи пажњу јавности. Због својих спортских достигнућа, колеге га од милоште зову Шурбек, по легендарном стонотенисеру. Иван је био један од најбољих стонотенисера у Србији, поносни носилац балканске медаље, титуле кадетског и јуниорског првака државе, а добитник је и бројних признања и плакета за најбољег спортисту Лазаревца.

Последње две године спортску каријеру заменила је музичка, у којој се већ истакао оригиналним, модерним стилем, чиме је стекао запажену популарност.

Упркос медијској пажњи, наступима на бројним телевизијама, Иван чврсто стоји на земљи и остаје посвећен свом тиму у погону, док његове колеге наглашавају да је прави пример за млађе генерације.

– Много ми значи подршка коју имам на радном месту, и то што ме колеге разумеју и подре – каже Иван захваљујући.

Оставили смо екипу да настави свој мукотрпни посао и отишли носећи ситну прашину на лицу и коси. Утисак о овим људима који поштено, са осмехом и тимским радом зарађују свој хлеб остаје трајан.

Т. Симић

Амбијент као из СФ филма

Већ на првом кораку у погону Класирнице постаје јасно због чега је ово једно од најтежих радних места. Ситна, лепљива угљена прашина која се увлачи у сваку пору и одећу, неуморна бука мотора, јаке вибрације, промаја, то је свакодневни амбијент у ком запослени проводе своје радно време.

Кад љубав и посао иду ИСТИМ ПУТЕМ

Она је пројектовала, а он монтирао. Заједно су, међутим, изградили много више од машина – изградили су породицу, каријеру и готово четири деценије дугу причу у „Металу“

Живана Безаревић, главни статичар Сектора за производно-техничке послове, и Драгомир Безаревић, директор погона Монтажа, до скоро су били радници „Метала“ који су у овој организационој целини колубарског басена посвећено радили од свог првог до последњег радног дана. Овог лета, после „завршног рада“ у „Колубари“, монтаже багера за површински коп „Радљево“, заједно су истог дана затворили и последње поглавље свог радног века.

– Поносни смо обоје што је и последњи заједнички багер монтиран и отишао на коп. Тај успешан посао само доприноси нашем осећају задовољства због одласка у пензију – навела је Живана истичући да су захвални што су имали прилику да раде у дивној фирми, јер им је „Метал“ увек био попут другог дома.

Њихова прича почиње 1984. године када су се срели на трећој години факултета у Студентском дому „Патрис Лумумба“ у Београду, док су студирали – Живана грађевину, а Драгомир електротехнику.

Изазов за памћење

Безаревић посебно памти један од ремоната у „Преради“, двехиљадитих, када се радила замена бидона.

– То је био један сложен посао, мењали смо 16 бидона од по седам тона тежине. Радиле су независно четири екипе, Пројектни биро је уз сарадњу са Монтажом све добро испројектовао. Била је изузетно радна атмосфера, лева и десна страна хале су се такмичиле и у једном моменту сам чак морао да их умирујем, јер се радило на висини. Према плану, замена је требало да траје 60 дана, а ми смо завршили за непуних 30 и за тај посао смо били и награђени – сећа се Драгомир.

Драгомир је родом из Пријепоља, а Живана из Засавице. Жанка и Драшко, како су свима познатији, од тада иду истим путем на којем су своју љубав крунисали браком и ћерком Кристином, али и заједничким радним веком у „Металу“, обоје као врсни стручњаци у својим областима.

– Почео сам да радим овде као „Колубарин“ стипендиста одмах пошто сам дипломирао 1987. године. Од првог дана сам у Монтажи, а први пројекат ми је био електромонтажа „глодара 9“. Затим је уследила монтажа „глодара 2000“, а упоредо смо радили и монтажу багера у Костолцу, па су ме тамо послали, и уз њега смо завршили монтирање још две справе. Занимљиво је то што је према пројекту тамо требало да будем десет месеци, међутим, како су наступиле санкције, остао сам седам година. Четири године смо живели у хотелском апартману и тамо нам се и ћерка родила. И онда, 1997, Жанка почиње да ради у „Колубари“. Прво се она вратила у Лазаревац, а онда након неколико месеци и ја – присетио се Драшко који је био управник радилишта, шеф оперативе, руководиоца Службе за производњу електроопреме, и од 2022. директор погона Монтажа.

■ Поносни металци

– Наша срећа је што смо почињали, учили и радили у „Металу“ када је био најјачи и најугледнији. Ми смо тад били појам на Балкану. Монтирали смо справе у Грчкој и Македонији. Немци су нас веома поштовали.

Многи су у нас имали поверења, ценили су наше знање. И сад при последњој монтажи видело се колико је драгоцено искуство свих нас који смо прошли све то, који знамо све детаље. Завршаваће се и даље послови, нико није незаменљив, али све је мање људи са таквим искуством – искрен је Драшко који није бројао своје багере, али и даље се до детаља сећа сваке монтаже и санације.

Када је Жанка почела да ради у Пројектно-конструкционом бироу и тај део „Метала“

Бити поштован

– Успех у струци зависи од тога колико је човек заинтересован да учи и напредује, а када је у питању руководеће радно место, најбитнији је однос према људима. Увек сам се трудио да имам коректан однос, без ароганције, да увек сваког саслушам. Све су то људи који имају велико искуство и знање. Најтеже је било када је требало одредити екипу која остаје дуже после радног времена, кад се деси нека непредвиђена ситуација. Људи су уморни, нешто су планирали, с друге стране, велики је притисак да се посао заврши. Сваки човек без обзира на радно место жели да буде уважен и поштован. Наша предност је што су наши запослени изузетно лојални, старији радници поготово, што имају снажан осећај одговорности. Једно од мојих задовољстава је што сам у свом радном веку, свих ових 39 година, имао изузетну сарадњу са свима – искрен је Безаревић.

је био и те како чувен по многобројним сложеним пројектима и врхунским стручњацима.

– Ту су биле старије и врло искусне колеге. Биро је тада био веома јак, имао је много запослених, много стручних инжењера и врхних конструктора који су заиста импресивни били. Задужени за пројектовање радили смо врло сложене послове. И увек смо имали дивну радну атмосферу. Никада нисам долазила на посао само зато што морам. Кад би се појавило нешто што је специфично и компликовано, онда бисмо се сви окупили и заједно анализирали, како бисмо нашли најбоље решење тог проблема. И тако је и до данас остало – осврнула се Живана на свој посао додајући да је најбитније било бити стрпљив, систематичан и спреман за један темељан истраживачки рад.

Њен посао је увек носио и дозу стреса због велике одговорности, али, како каже, сваки завршен посао изазива код човека велику радост.

■ Најјачи удружени

– Ако се промаши, није добро, никако. Највећи изазов ми је била санација хаварије „глодара 9“ 2005. године, када је требало статички све обезбедити и проверити да би могла безбедно да се спусти справа. Тада смо направили модел хаварисаног багера, то је

Драгомир током последњег пројекта у „Металу“

за нашег водећег статичара било драгоцено. Било је врло захтевно и много одговорно, али и врло лепо, јер је то био врхунски професионални изазов – истакла је Жанка додајући да су Немци који су били надзор при монтажи тог багера били задивљени стручношћу њихове службе.

За све багере које је Монтажа монтирала последњих 30 година Пројектни биро је радио комплетне пројекте за монтажу свих справа – упутства, статистику, све су они прво дефинисали. Како обоје истичу, за успех свих послова кључна је била сарадња између ова два „Металова“ погона, као и између њих двоје.

– Увек смо одлично сарађивали, и како смо се често сви шалили, ја сам увек била Монтажина снајка која дође са цртежима и са својим људима из Пројектног бироа да им кажемо како да раде. Шалу на страну, нама пројектантима је драгоцено било њихово искуство са терена, као што су наша упутства њима била битна за рад на монтажи. Са два различита аспекта смо посматрали ствари и онда су се и налазила најбоља решења – рекла је Жанка наглашавајући да на исти начин функционишу и у браку – деценије љубави и поштовања говоре о томе како се допуњују и као партнери иду кроз живот.

Одлазак Безаревића у заслужену пензију није само завршетак два радна века већ и симбол одласка једне генерације која је деценијама знањем и преданошћу градила „Метал“. Сада их очекује време за путовања, Драшков засад лешника и Жанкино сликарство – хобије за које током радног века често није било довољно времена.

М. Павловић

Живана (прва здесна) са колегама пратећи монтажу багера

Увек на висини задатка

З а Одељење експлоатације дизалица „Помоћне механизације“ посла увек има. На коповима „Колубаре“ дизалице су ангажоване 24 часа – на монтажи, ремонтима, сервисима, оправкама, али и на превентивном одржавању. Послови се обављају у првој смени, у дванаесточасовном режиму рада, и уз обавезна дежурства. Нарочито је захтевна ремонтна сезона и тада за овај тим предаха нема.

Ово одељење је подељено на два погона – „Барошевац“ и „Тамнава“. На располагању имају 21 дизалицу различитих произвођача, максималног оптерећења од 20 до 90 тона. Ипак, нека од њих је увек у сервису или оправци. Шест дизалица је произвођача „Liebherr“, капацитета подизања терета од 30 до 90 тона и оне су точкаши. Ту су и две дизалице на гусеницама, произвођача „Sennebogen“, носивости терета од 80 тона, од којих је једна тренутно ангажована на монтажном плацу Кусања.

Возни парк чине и три точкаша произвођача „Grove“, који подижу 30 до 50 тона терета, као и два точкаша XCMG, од којих један диже до 55, а други чак 90 тона. Ту су и по један мап и камаз, такође точкаши који имају кран, куку и корпу па могу да подижу и људе и материјал.

Од свих, ипак су најтраженији дизалице произвођача „Dieci“, њих шест, које подижу терет до пет тона уз телескоп од 21 метар. Оне имају куку, корпу и виљушку, што их чини специфичним и веома запосленим, нарочито током ремонта или радова на далеководима.

– За њих стварно нема одмора. Ради се, ако има потребе, и прековремено. Уз велики напор постижемо да испостујемо потражњу. Многи радници су пред пензијом и неопходно је подмлађивање кадра. Потребно је време да се дизаличар осамостали за рад на захтевнијим пословима. Сви који пређу код нас најпре око две године раде

на виљушкарима, тек после прелазе на дизалице. И ту се организује обука током неколико месеци, а на комплексније послове увек се шаљу искусни људи. Уходавање нових снага је постепено, деси се да се неко и после десет година први пут сусретне са новим послом – објашњава Чedomир Милинковић, главни пословођа Одељења експлоатације дизалица.

Пословођа нам је објаснио да се за такве сложене послове прво раде пројекти, и то је најбезбеднији и најквалитетнији степен њиховог рада.

– Свакако, ангажовање дизалице увек захтева одређене услове, радило се по пројекту или по хитној интервенцији. Обавезно је насипање терена и провера оптерећења специјално за ту подлогу, конкретну машину и терет, како не би дошло до потањања. Јер када она извуче своје потпоре мора бити на равном и тврдом терену да би радила сигурно и безбедно. То на копу није увек лако постићи због воде, састава

терена, песка. Тада се подвлаче плоче или грудне гредице, или се по потреби насипа камен, плус плоче, прагови, да би се рад одвијао сигурно и безбедно – појаснио је Милинковић.

Бранко Павловић, који са искуством дизаличара дугим 26 година, тренутно обавља посао пословође, тврди да ово не може да ради било ко, да захтева изузетну одговорност и посвећеност.

– Ипак су у питању тешке машине, велики терети и висине. Рецимо, велика Liebherr сама тежи 64 тоне без терета. А пут по копу је доста отежан, поготово у зимском и кишовитом периоду, треба дизалицу спустити низ велику низбрдицу или возити по блату и снегу. Због тога су за нас временски услови веома битна ставка о којој се строго води рачуна. Било је различитих ситуација. Рецимо када смо на Дробилани радили дизање конструкције, због јаких удара ветра стигли смо до пола пута и морали да се вратимо. Из безбедносних разлога били смо принуђени да сачекамо да се ветар смири да би наставили посао. Кад седиш у кабини, није свеједно када ти виси терет изнад главе у таквим условима. Имамо у кабини све параметре о дужини, углу, максималној носивости терета, неке имају и уређај којим се мери брзина ветра, али опет има доста и личне процене, нимало једноставан посао – сматра Павловић.

Управо зато је адекватна припрема радног места веома значајна. Како нам је рекао, поред терена, треба детаљно проверити сајле и ушке на које се качи терет, да случајно не дође до окретања, закретања, ударања у другу дизалицу или конструкцију.

– Када неки посао захтева заједнички рад више дизалица – координација је кључна. Пратимо једни друге, комуницирамо уз моторолу или телефонском везом, а имамо и људе који сигнализирају шта ко треба да ради. У суштини, једног човека гледаш и слушаш, а он комуницира са осталима – навео је Павловић.

Не можемо да не поменемо и Ану Митровић, евидентичарку, која се стара о томе да је лична радна карта сваког радника и дизалице комплетна. Уноси све податке о сатима рада, кваровима, дозволама за сваког човека, за сваку машину, за сваки дан. Извештаје предаје на дневном нивоу, на 15 и месец дана. И све уз максималну тачност, одговорност и осмех.

Д. Марковић

У слици и речи

„Помоћна механизација“ са својим машинама увек је била снажно повезана са локалном заједницом и њеним потребама, благовремено излазећи у сусрет када год је било потребно. Тако је остало забележено да је Бранко Павловић са својом дизалицом 2022. године учествовао чак и у постављању нових крстова на Храму Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу.

Распон наслова иде од белетристике до филозофије, а чита се и на страним језицима

Један обичан летњи дан на отвореном базену у Лазаревцу, онакав какви су многи. Купачи се ван воде сунчају, одмарају се, многи користе мобилне телефоне. Понеко решава енигматику или чита новине, а има и оних задубљених у књиге. С таквом сликом, а подстакнути неформалним мишљењем да се током летњих месеци брже опредељујемо за забавну књижевност, проверили смо шта Лазаревчани читају поред воде и да ли одмор и висока температура утичу на одабир наслова.

Прва саговорница у књижевном колажу је Александра Грујић. Јул и август за њу значе опуштање. На трагу тога, понела је „Пошту себе“, роман Данијеле Стил.

– Идеална је за базен. Пише лагано, не оптерећује и зато је за релаксацију препоручујем свима – старијима и млађима, женама и мушкарцима. Има и корисних ствари – сажима Александра своје утиске.

И троипогодишњи Богдан Јовановић са мамом Аном често долази на базен. Са собом увек носе „Мишка и пундравце“ Симеона Маринковића.

– Књига је забавна, раздрагана и поучна, баш за деце бубице које сви имају повремено. Деца се лако поистовећују, а препоручујем је и родитељима. Често јој се враћамо јер, попут друге деце, тражи да је изнова читамо – објашњава Ана Јовановић, која чита „Пази којег вука храниш“ Кенана Црнкића.

Наш литерарни мозаик гради и Снежана Ранђић, читајући „Интермецо“, роман Сали Руни.

– Прочитала сам и њене претходне две књиге. Прија ми јер отвара питања о којима треба размишљати. Наравно, и невероватни Анте Томић. Његове новеле увек додатно подигну расположење – сумира летња читалачка искуства Снежана Ранђић.

Богдан Јовановић

Невена Љубисављевић лети има више времена за читање, па поново бира Миодрага Мајића, овога пута „Под туђим сунцем“. Иначе, не води се правилом о летњој литератури.

– Иако волим дистопију и научну фантастику, повремено ширим тај жанровски круг. Враћам се класицима. Немам одређени годишњи ритам, углавном зависи од тога како се осећам – говори нам Видак Бановић док на пешкиру држи „Фаренхајт 451“ Реја Бредберија, књигу о спаљивању књига.

Приватне околности довеле су Светлану Аверкину из Русије у Лазаревац. У паузама између

пливања чита „Звездане часове човечанства“, историјске минијатуре Штефана Цвајга. Сматра да читалачки треба бирати широко и разноврсно и не држати се строго интелектуалног.

Преподневне сате Милица Марковић испунила је популарном психологијом. „Тражи и добићеш“, дело о личном развоју аутора Естер и Џери Хикс, препоручује за јачање самопоуздања и постављање јаснијих циљева. Њен избор наслова зависи од расположења.

– Читање не повезујем са годишњим добом. Ако ми се неки писац допадне, обично се

„закачим“ за њега, као сада за Јасенку Паловић, и читам све редом док ми прија. „Бастадур“ препоручујем свима, женама посебно – предлаже Милена Весић.

Иако се лети углавном одлучује за релаксацију грађу, од љубавних романа до трилера, Катарину Маринковић смо у књижевној шетњи затекли са делима Фридриха Ничеа „С оне стране добра и зла“ и „Генеалогичка табела морала“.

– Читам о моралним дилемама које сваки одрастао човек има и томе како да комуницирамо са више емпатије и разумевања. Младима можда филозофска литература није занимљива, али много значи за развој вредности и ширих погледа на друштво – објашњава Катарина, затварајући неформални књижевни преглед.

Наши саговорници годинама долазе на базен. Међу њима има радника „Колубаре“, професора страних језика, учитељица и других струка. Понеки на купалиште понесу е-књигу или аудио-књигу. Концентрацију им не руше музика и бука, а ни деца која се прскају. Наслови с којима смо их затекли различитим су путевима дошли до њих, али их сви препоручују.

М. Караџић

И званично

У Библиотеци „Димитрије Туцовић“ у Лазаревцу током лета повећан је број издатих публикација. Лектира је на Дечјем одељењу најчитаније летње штиво. Поред модерне психологије, одрасли корисници најчешће бирају домаће ауторе.

– Месечни извештаји показују да је Јасенка Лаловић најтраженија.

Серијал „Београд“ Синише Ковачевића је, такође, изузетно тражен, а издате су скоро све књиге Бојана Љубеновића.

Популарно је „Признање“, нови наслов Миодрага Мајића, као и сви претходни романи. На читању су сва дела Лусинде Рајли. Љубитељи трилера и епске фантастике верни су својим жанровима. На листи најчитанијих годинама су „Човек по имену Уве“ Фредрика Бакмана и њему сличне „Ситнице које живот значе“ Лоренца Маронеа – износи пресек Драгана Маринковић, библиотекарка, подсећајући да су нобеловци увек сигуран избор.

Угаљ који повезује генерације

Током 1896. године у јами „Звиздар“ започето је откопавање лигнита из колубарског басена. За 80 година рударења, од 1946. од када постоје први поуздани подаци о производњи, ископано више од милијарду тона колубарског лигнита

Колубаре, започета експлоатација лигнита на крајњем западном ободу колубарског басена, где су заправо била најмања налазишта. Коју годину раније, у „Српским новинама“ 1875, подносио је извештај Министарству финансија Србије, стручњаци Љубомир Клерих и Фридрих Хофман први пут званично у писаном документу помињу постојање колубарског угља. Тих година Србија је улазила у снажнију индустријализацију, а угаљ је постојао један од кључних покретача привредног развоја.

У оквиру колубарског басена угаљ се копао у јамским рудницама: „Звиздар“, „Соколовац“, „Скобаљ“, „Радљево“, „Велики Црљени“, „Барошевац“, „Шопић“, „Пркосава“, „Јунковац“ и у три јаме рудника „Колубара“. Окосница јамске експлоатације је била у источном делу басену где је отворено више рудника чијем развоју је држава посветила велику пажњу, па је лигнит експлоатисан у Шопићу, Барошевцу, Пркосави, Јунковцу, Вреоцима и Великим Црљенима.

■ Тежак рударски хлеб

Највећи и најдуговечнији рудник „Јунковац“, синоним за јамско рударење на овим просторима, отворен је пре тачно 90 година, 1936. у истоименом селу ради снабдевања угљем електране у Вреоцима. Пошто је био у власништву капиталиста, тада је био најмодернији јамски рудник. Са производњом од 350 до 400 тона угља

дневно, рудник је подмиривао потребе електричне централе у Вреоцима која је напајала Београд, Крагујевац, Шабац, Ваљево, Краљево, Јагодину и Туприју. Угаљ је од јаме до електричне централе, тада друге по величини у земљи, транспортован жичаром дугом око пет километара, која је у то време била право чудо технике. Док она није изграђена, у ту сврху су коришћене коњске запреге, којима су превожени и вагонети унутар јаме. Велики значај придаван је малим коњима који су вукли вагонете напуњене угљем и према њима су рудари имали велико поштовање. Звали су их Зека, Рићан, Мали. Коњска вуча је сасвим

Док су у Атини 1896. године одржаване прве модерне Олимпијске игре, а свет улазио у еру великих научних открића и индустријског развоја, у једној јами колубарског басена почело је откопавање угља, чиме су постављени темељи рударске производње која ће наредних 130 година покретати привреду Србије. Рударски басен „Колубара“ је данас највећи огранак у оквиру „Електропривреде Србије“ и лидер у производњи угља у Србији.

Почетак производње колубарског црног злата везује се за 1896. годину када је у јамском руднику „Звиздар“, у истоименом селу у околини Уба, на левој обали реке

Мрки угаљ из праисторије

Колубарски лигнит или прецизније меки мрки угаљ припада групи младих угљева. Он је фитогеног порекла, постао од специјалне групе биљака које чине вегетацију мочвара. На јужном ободу Панонског језера, у оквиру Колубарског залива, за време горњег понта, пре око десет милиона година, настала је мочвара на површини од око 530 квадратних километара. Од формиране мочварне вегетације за настанак угљева колубарског басена најзначајнија је доминација крупних стабала четинарске шуме која се простирала од Барошевца на истоку до близу Коцељева на западу, и од Лазаревца на југу до Степојевца на северу.

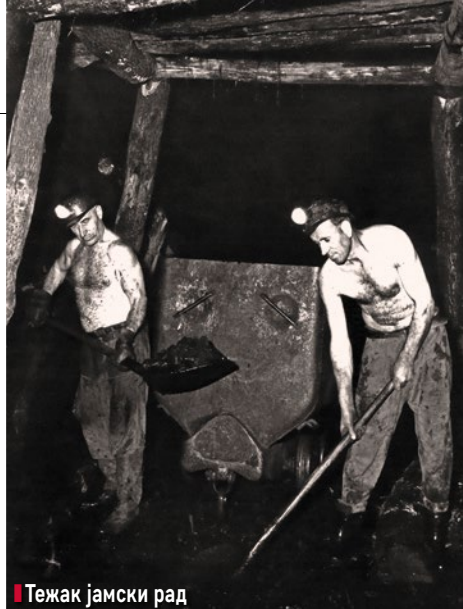
заменења механизованим одвозом угља 1966. године. „Јунковац“ је радио све до 1974. године, а у његовим окнима једно време успешно су узгајани шампињони.

Рударење у јамској експлоатацији пратили су изузетно тешки услови рада. Примитиван начин копања који је захтевао тежак физички рад био је свакодневица рудара, који су побољшање свог положаја често тражили кроз организовање штрајкова. Формирање Колубарских рудника лигнита 1949. године и планирана изградња модерног фабричког постројења за оплеменењање угља, захтевало је прелазак на површинску експлоатацију рудног блага. Према проценама, током готово 80 година јамске експлоатације у колубарском басену тешким радом јамских рудара ископано је више од 19 милиона тона лигнита.

Ера дневних копова

На основу податка да се ископавањем површинским методама може доћи до 250 милиона тона угља на простору између река Пештана и Турије, започета је изградња термоелектране „Колубара“. Потреба за већом количином лигнита довела је до заокрета ка површинској експлоатацији у колубарском басену. Те 1952. године парни багер на Пољу „А“ у Рудовцима ископао је прве количине лигнита из утробе земље. Незамисливе приче да ће се угљем откопавати са површине земље и да ће огромне металне машине заменити мукотрпан рад на хиљаде јамских рудара, постале су стварне.

Исте године су почели опсежни радови на отварању новог површинског угљенокопа, Поља „Б“, на којем су примењени најсавременији стандарди у технологији откопавања и коришћењу рударске механизације. Током 1961. године са радом је почело Поље „Д“, угљенокоп који је у рударским анализима забележен као највећи и најпродуктивнији површински коп у нашој

Тежак јамски рад

земљи. За 60 година Поље „Д“ је дало 565 милиона тона угља и 1,5 милијарди кубика откритке. На овом копу 1967. постављен је први систем багер-трака-одлагач, што је представљало прекретницу у производњи у односу на дотадашње шинско одвожење материјала. У источном делу колубарског басена данас је активан само откоп Поље „Е“, на којем је производња започета 2021. године обједињавањем некадашњих копова Поље „Д“ и Поље „Б/Ц“. На овом колубарском копу производња угља је најзахтевнија јер је реч о једном од најдубљих лигнитских рудника на Балканском полуострву, са дубином угљеног слоја већом и од 250 метара.

У западном делу басена 1978. у рекордном времену је формиран модеран површински угљенокоп „Тамнава-Источно поље“, који је већ наредне године, симболично на Дан рудара, започео и производњу лигнита. Захваљујући искусним стручњацима различитих струка овај коп је постао права школа рударства и пример како се отварају савремени копови у нашој земљи. За 27 година рада на „Источном пољу“ произведено је више од 235 милиона тона угља и више од 214 милиона кубика јаловине. Тамнавско

црно злато било је и те како драгоцене јер је калоријска вредност овог лигнита износила и до 8.000 килоџула по килограму.

Програм инвестиционе изградње „откопа будућности“, како је назван коп „Тамнава-Западно поље“, усвојио је 1984. године Раднички савет Здружене електропривреде Србије. Због неповољне друштвене и економске ситуације у земљи 90-их година, изградња копа је настављена успорено, финансирањем на терет текуће производње. Тек десет година после доношења одлуке о изградњи, након вишегодишњих одлагања, у новембру 1994. године, почело је откопавање јаловине на петом „Колубарином“ површинском копу. Годину касније тамнавски лигнит са „Запада“ је кренуо пут Дробилане.

Данас, „Тамнава-Западно поље“ са годишњом производњом од око 11,8 милиона тона лигнита и 27,1 милион кубика откритке је носилац производње РБ „Колубара“. Најмлађи „Колубарин“ површински коп „Радљево“ отворен је 2019. у западном делу колубарског басена. Процењене експлоатационе резерве овог копа су око 395 милиона тона угља, а у току је реализација великог инвестиционог циклуса набавке и монтаже рударске опреме која ће унапредити производни процес овог угљенокопа.

М. Павловић

Рудари, срећно!

Можда се култ радника више не слави као раније, али сваког 6. августа Дан рудара нас све подсети да је управо тај рудар најбитнија карика за вишедеценијску успешну и континуирану производњу колубарског угља, јер за све резултате најзаслужнији су радници који испред себе увек имају тону и кубик, и својим машинама и сопственим рукама свакодневно остварују постављене планове.

Први колубарски „глодар“ 50-их на Пољу „Б“

Летњи камп Школице спорта „Соко“ на Старој планини, који је крајем јула окупио педесетак малишана, углавном ученика другог разреда Основне школе „Кнез Лазар“, успешно је завршен после седам дана испуњених спортским и забавним активностима.

Према речима организатора Бранислава Милошевића, идеја је и овога пута била да се деци омогући да на неколико дана изађу из свакодневне рутине и време проведу у окружењу које их подстиче на кретање и упознавање природе.

– Трудимо се да сваке године припремимо садржаје који ће деци бити занимљиви, али и корисни. Желимо да им покажемо да се најлепши доживљаји не налазе испред екрана, већ кроз дружење и заједничке активности. Управо зато је једно од правила кампа да нема коришћења мобилних телефона – каже Милошевић.

Током боравка на Старој планини деца су обишла водопад Тупавица и Росомачке лонце, купала се на Арбињу и Топлодолској реци, учествовала у планинарским шетњама, спортским играма, вечерима поред логорске ватре, ноћној шетњи и ватромету, који је обележио завршетак кампа.

Како истиче Милошевић, посебно га радује то што су сви без тешкоћа прихватили правила кампа и са великим интересовањем учествовали у активностима.

– За само неколико дана навикли су се на другачији начин функционисања. Време су испунили игром, разговором, кретањем и истраживањем природе, а управо је то био и наш циљ – да стекну лепе навике, развијају самосталност и науче да се ослоне једни на друге – додаје Милошевић.

Велику подршку током читавог боравка пружиле су учитељице Ана Живановић и Ивана Јовановић, које су заједно са организаторима, бринуле о деци и допринеле

да све активности протекну безбедно и по плану.

По завршетку кампа најчешће питање малишана било је када ће поново ићи на Стару планину, што је, према речима организатора, најбоља потврда да је овогодишњи камп испунио очекивања. Због великог интересовања родитеља и деце већ је почело планирање наредног летњег окупљања.

Ј. Пакић

Авантура за памћење

Дечје групе „Совица“ из Лазареваца и „Машталица“ из Лајковца крајем јула организовале су четвородневни летњи камп у Делиблату, што је била прилика да ђаци проведу део распуста у природи, уживајући у игри и различитим креативним активностима. Програм је био осмишљен тако да малишанима приближи нека нова знања и вештине, али и да им пружи прилику за развијање самосталности и стварање успомена које ће дуго памтити.

Учесници кампа били су смештени у „Делиблатској чарди“, одакле су свакодневно одлазили у обилазак природних лепота овог краја.

– Посетили смо Делиблатску пешчару, једно од најзначајнијих природних богатстава Србије, а деца су кроз шетњу и истраживање упознали биљни и животињски свет овог јединственог подручја. Посебан доживљај била је возња по језеру Краљевац – каже Сара Стевановић, васпитачица и оснивач „Училисте Совица“, додајући да је велики део програма био посвећен спорту и рекреацији.

Свако јутро започињали су лаганим вежбама и разгибавањем, након чега су следиле различите активности. Малишани

су свакодневно проводили време на базену, где су, поред купања, похађали и школу пливања, усавршавајући своју вештину уз стручни надзор.

Неизоставан део кампа биле су и креативне радионице, које код деце подстичу машту и стваралаштво. Израђивали су магнете од гипса, шарене бродиче, слике и рамове за успомене, а кроз заједнички рад учили су колико су важни сарадња, стрпљење и тимски дух. Организоване су и активности попут заједничке припреме за вечерње дружење, када су деца правила списак за куповину у учествовала у организацији програма.

Вечерњи часови били су резервисани за забаву. Дисотеке, филмско вече поред базена, ревија фризуре, шетње и бројне игре измамиле су осмехе на лицима најмлађих и допринеле да се међу учесницима створе лепа атмосфера и нова пријатељства.

– Желели смо да деца приредимо доживљај који ће памтити. Трудили смо се да кроз сваки сегмент програма спојимо игру, учење и боравак у природи, јер верујемо да деца управо тако најбоље развијају своје способности и самопоуздање. Највећа награда су нам њихови осмеси и жеља да се поново окупимо на неком новом кампу – рекла је Сара.

Ј. Пакић

/// Фото: Милан Цвијетић

CIP – Каталогизација у публикацији
 Народна библиотека Србије, Београд 658(497.11)[085.3]
ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА Србије Енергија Колубара ЕПС ЕПС Енергија Колубара / главни и одговорни уредник Ана Павловић. -
 2017, бр. 1 (нов.) : - Београд : Електропривреда Србије, 2017- (Аранђеловац : Три О). - 30 cm
 Месечно. - Је наставак: Колубара (Пазаревац) = ISSN 1451-2890
 ISSN 2560-5143 = ЕПС Енергија Колубара
 COBISS.SR-ID 250299404

